

Keskeisiä käsitteitä

Ennakkoluulo

Ennakkoluulo on ilman riittäviä perusteita muodostettu mielipide. Ennakkoluulo perustuu usein puutteelliseen tietoon, jolloin omat päätelmät perustetaan kielteiseen tai myönteiseen tunteemukseen kohteena olevasta asiasta. Jokaisella ihmisellä on ennakkoluuloja. Ennakkoluulot ovat ihmiselle tyypillinen tapa pyrkiä ymmärtämään ja jäsentämään ympäröivää maailmaa. Ennakkoluulot voivat johtaa syrjintään.

Etnisyys

Jokaisen ihmisen kantama piirre, johon vaikuttavat muun muassa syntyperä, kieli, nimi, sukulaisuus, asuinalue, tapakulttuuri, taloudelliset siteet, uskonto ja taide. Mikään näistä piirteistä ei yksinään luo etnisyyttä. Merkittäväksi nousee ryhmän jäsenten itsensä kokemus (subjektiivinen) etninen identiteetti.

Kiintiöpakolainen

Kiintiöpakolainen on henkilö, jonka Suomi on vastaanottanut vuosittaisen pakolaiskiintiön puitteissa.

Kotoutuminen

Kotoutumisella ja integroitumisella tarkoitetaan samaa asiaa eli maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä, jonka tavoitteena on hänen osallistumisensa työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen.

Maahanmuuttaja, maahanmuuttajataustainen henkilö

Ulkomailta toiseen maahan pysyvässä asumistaroituksessa muuttava henkilö, joka ei ole Suomen

KUVITUS: JUSSI KAPKANEN

kansalainen. Maahanmuuttaja on yleiskäsite, jota käytetään kuvaamaan kaikkia maahan muuttaneita henkilöitä kuten pakolaisia, turvapaikanhakijoita, siirtolaisia ja paluumuuttajia. Toisinaan puhutaan myös ulkomaalaisista, uussuomalaisista ja etnisistä vähemmistöistä, joka tosin sisältää myös muut etniset vähemmistöt kuten saamelaiset ja romanit.

Maailmankansalainen

Maailmankansalainen on henkilö, jolle kansallisuus ei ole olennaista elämässä. Hän uskoo, että ihmisenä oleminen on tärkeintä, ja ettei ihmisyydelle voi rakentaa maantieteellisiä rajoja. Maailmankansalainen ajattelee, että maailman rikkaudet, nautinnot sekä ongelmat ovat yhteisiä kaikille maailman ihmisille. Maailmankansalaisen mielestä ei ole samantekevää, mitä tapahtuu toisella puolella maailmaa. Hänelle ei riitä, että asiat ovat omissa kotimaassa hyvin, vaan hyvinvointia on lisättävä kaikkialla.

Monikulttuurisuus

Monikulttuurisuus tarkoittaa eri kulttuuria ja kielellisiä taustoja edustavien ryhmien tasa-arvoista rinnakkaiseloja. Viime aikoina ovat yleistyneet myös käsitteet monimuotoisuus ja moniarvoisuus, jotka viittaavat ihmisten erilaisuuden huomioimiseen laajemmin. Monikulttuurisuus- ja moniarvoisuusajattelun lähtökohta on, että vaikka ihmiset ovat erilaisia, he ovat yhdenvertaisia suhteessa toisiinsa.

Pakolainen

Henkilö, joka nauttii kansainvälistä suojelua oman kotimaansa ulkopuolella. Hänelle on voitu myöntää turvapaikka esimerkiksi YK:n pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen perusteella siksi, että hänellä on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen, tai poliittisen mielipiteen johdosta. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun virasto UNHCR toteaa olevan pakolainen.

Paluumuuttaja

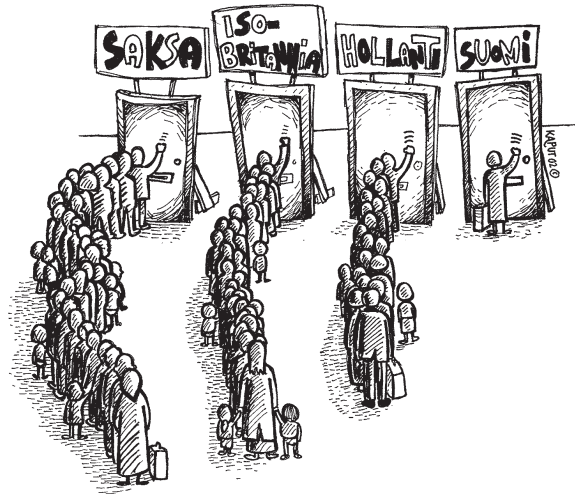
Ulkomailta Suomeen muuttava ulkosuomalainen, joka on asunut pitemmän tai lyhyemmän ajanjakson Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa takaisin Suomeen. Suomessa paluumuuttaja -käsitettä käytetään entisistä ja nykyisistä Suomen kansalaisista sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevista henkilöistä eli inkerinsuomalaisista, joilla on suomalainen syntyperä.

Rasismi

Rasismi tarkoittaa aatetta tai toimintaa, joka asettaa ihmiset epätasa-arvoiseen asemaan etnisen perimän perusteella. Rasistisen ajattelutavan mukaan ihmiset tai ihmisryhmät voidaan laittaa paremmuusjärjestykseen esimerkiksi ihonvärin, kansalaisuuden, etnisen alkuperän, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella. Rasismi voi ilmetä monella tapaa: se voi olla selkeästi näkyvää ja järjestäytyntä tai piilossa tapahtuvaa toimintaa, jota on vaikea havaita.

Siirtolainen

Pysyvästi toiseen maahan asumaan ja työskentelemään muuttanut henkilö.

Syrjintä

Tilanteet ja prosessit, joissa henkilö joutuu tai asetetaan muita huonompaan asemaan esimerkiksi etnisen alkuperänsä, sukupuolensa, ikänsä, uskontonsa, vammansa, seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteettinsä vuoksi. Syrjintä ei perustu siihen millaisia ihmiset todella ovat, vaan siihen, mitä mielikuvia ja ennakkoletuksia heihin liitetään. Syrjinnässä on kyse poissulkemisesta, ja siihen liittyy viesti syrjityn erilaisuudesta ja huonompiarvoisuudesta.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka anoo kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Turvapaikkahakemus tehdään heti maahan tultaessa tai mahdollisimman pian maahantulon jälkeen. Vastaanotto-keskus Vastaanottokeskukset ovat majoituksen, perustoimeentulon ja -palvelut tarjoavia laitoksia, joissa asuminen on turvapaikanhakijalle maksutonta, mikäli hänellä ei ole tuloja tai omia varoja.

Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuus on perusoikeus. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa kaikilla ihmisillä tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet kouluttautua, tehdä töitä ja saada erilaisia palveluja. Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.